

Klíma školy

(PaedDr. Kinga Horváthová, PhD.)

Zpracoval: David Severa

Obor: Optometrie

Škola

- složitý sociální dynamický systém, který se neustále mění (živý organismus)

Ovlivňují ho:

- podněty z vnějšího prostředí školy
 - interpersonální vztahy ve škole
-
- interakční vazby mohou odhalit příčiny příznivosti či nepříznivosti prostředí

Klima školy

„Sociálně psychologická proměnná, kterou představují dlouhodobější sociální vztahy spojené s city, prožíváním a mezilidskými vztahy.“

(Obdržálek a Horváthová, 2004)

- klima vzniká mezi účastníky vyučovacího procesu na základě komunikace, způsobu řízení školy a styku školy s okolím

(Obdržálek a Průcha, 1996)

Jiný pohled na hodnocení klimatu...

- dle osobního vnímání školního klimatu zkoumanými jedinci

(Lašek, 1995; Zelinová a Zelina, 1993; Jurčová, 1994)

G. Ekvall:

Přístup ke zkoumání klimatu

Objektivní zkoumání

- chování, postoje, pocit ve společnosti

Subjektivní zkoumání

- vnímání vzorkem osob v daném čase

Výzkumná část

Práce byla prezentována na konferenci Proměny pedagogiky
(Česká pedagogická společnost a PdF UK v Praze, 3. a 4. února 2005)

Publikována časopise PdO 1/2005

Cíle výzkumu:

- podrobná analýza klimatu školy
- analyzovat jednotlivé složky klimatu
- získat přehled vnímání klimatu učiteli
- kvantifikace výsledků

Hypotézy

- 1. hypotéza: *muži budou hodnotit klima školy negativněji než ženy*
- 2. hypotéza: *věková kategorie nejmladších učitelů bude hodnotit klima školy pozitivně*
- 3. hypotéza: *nejstarší učitelé budou hodnotit klima školy negativně*
- 4. hypotéza: *učitelé na venkovských vesnicích budou hodnotit klima školy pozitivněji než na městských školách*
- 5. hypotéza: *na malých školách (s menším počtem učitelů) bude pozitivnější klima, než na školách velkých*

Metodologie výzkumu

„Test školního klimatu“ 1980 G. Halász
(upravená verze)

Hodnotí 8 dimenzí školního klimatu:

- 1. Efektivita řízení (EFEKT)** – zkoumá efektivnost řízení a řešení řídicích situací
- 2. Demokratický přístup ředitele (DEMOKRAT)** – hodnotí uvolněnost vztahů mezi ředitelem a učiteli
- 3. Sociální informovanost vedení (INFORMOV)** – zkoumá do jaké míry pozná ředitel lidskou složku řízené organizace

4. **Jednota učitelů (JEDNOTA)** – zkoumá soudržnost a názorovou jednotnost učitelského sboru
5. **Vztahy mezi učiteli mimo školu (VENK. VZ.)** – zkoumá existenci, kvalitu a četnost vztahů mezi učiteli mimo školu (trávení volného času atd.)
6. **Aktivita učitelů (AKTIVITA)** – posuzuje aktivitu, iniciativu a angažovanost učitelů na výchovně-vzdělávacím procesu
7. **Vztahy mezi učiteli na půdě školy (VNIT. VZ.)** – vzájemná spolehlivost, vzájemná pomoc, svěřování a otevřenost vztahů
8. **Generační rozdíly (GENER)** – zkoumá přítomnost problémů, spojených s velkým věkovým rozdílem učitelů

Hodnocení dotazníku

Každá zkoumaná dimenze je hodnocena 5 bodovou škálou:

Velmi souhlasím – souhlasím – ani nesouhlasím, ani souhlasím – nesouhlasím – velmi nesouhlasím

Každý výrok dotazovaný ohodnotí 1-5 body

- 5 nejvíc za silně pozitivní odpověď
- 1 bod za silně negativní odpověď

Popis zkoumaného vzorku

- 26 základních škol (438 respondentů)
 - 325 žen (74,43%)
 - 47 mužů (10,73%)
 - 65 neudalo pohlaví (14,84%)

Rozdělení podle věku:

- nejvíce respondentů {56} ve věku 46-50 let (12,79%)
- nejméně respondentů {31} ve věku 26-30 let (7,08%)

Rozdělení podle délky učitelské praxe:

- více než 20 let praxe – 90 respond. (20,55%)
- praxe 11 – 15 let – 37 respond. (8,45%)

Výsledky a interpretace výzkumu

Dimenzie za celý súbor

Dimenzie	Priemer	Minimum	Maximum	Smerodatná odchyľka
Efektivita	27,70	14,00	35,00	3,65
Demokrat.	15,09	5,00	20,00	3,16
Informov.	14,95	7,00	20,00	2,37
Jednota	22,75	9,00	30,00	4,03
Vonk. vzťahy	9,26	6,00	14,00	1,34
Aktivita	7,05	2,00	10,00	1,43
Vnút. Vzťahy	11,08	5,00	15,00	1,73
Gener. rozd.	4,06	1,00	5,00	0,90

- najnižší hodnota (respondenti popírajú existenciu generačných problémů)
- najväčší rozdiel Max/Min (nejednotnosť názorů ohľadne jednoty učiteľů)

Dimenze podle pohlaví (373 resp.)

Tab. 2: Dimenzie podľa pohlavia (údaje pochádzajú od 373 respondentov)

Pohlavie	<i>Efektivita</i>	Demokrat.	Informov.	<i>Jednota</i>	Vonk. vzťahy	Aktivita	Vnút. vzťahy	Gener. rozdiely
Ženy	28,00 -	15,49 +	15,16 +	23,09 -	9,29 +	7,17 -	11,12 -	4,08 -
Muži	28,40 +	15,43 -	15,04 -	23,70 +	9,23 -	7,36 +	11,26 +	4,19 +
Priemer za celý súbor	28,05	15,48	15,14	23,17	9,28	7,19	11,14	4,09

- největší rozdíl v dimenzích *Efektivita* a *Jednota* (ženy jsou v obou dimenzích negativnější)
- muži hodnotí klima školy pozitivněji »»» **1. hypotéza se nepotvrdila**
- ženy hodnotí pozitivně *Demokraticnost řízení*, *Sociální informovanost* a *Vnější vztahy*

Dimenze podle věku učitelů

Tab. 3: Dimenzie podľa veku (údaje pochádzajú od 311 respondentov)

Vek roky	Efektivita	Demokrat.	Informov.	Jednota	Vonk. vzťahy	Aktivita	Vnút. vzťahy	Gener. rozdiely	*
20–25	27,71 –	15,66 –	15,09 –	23,86 +	9,03 –	7,37 +	11,03 –	4,26 +	■
26–30	27,19 –	15,32 –	14,84 –	22,29 –	8,68 –	6,77 +	10,90 +	4,00 –	
31–35	27,21 –	15,47 –	14,35 –	23,21 –	9,06 –	7,00 –	10,44 +	4,06 –	
36–40	27,44 –	15,97 +	15,35 +	23,56 +	8,94 –	7,18 –	11,03 –	4,29 +	4
41–45	28,39 +	15,57 –	14,91 –	23,09 –	9,61 +	7,09 –	11,25 +	3,77 +	4
46–50	28,29 +	15,80 +	16,05 +	23,43 –	9,45 +	7,50 +	11,41 +	4,16 +	■
51–55	29,13 +	15,69 –	14,97 –	23,94 +	9,38 +	7,38 +	11,47 +	4,28 +	
56–60	29,20 +	16,24 +	15,51 +	24,16 +	9,51 +	7,31 +	11,36 +	4,29 +	
**	28,14	15,74	15,21	23,46	9,25	7,23	11,14	4,14	

* Počet nadpriemerných skóre vo vekovej skupine

** Priemer za celý súbor

- mladší skupiny hodnotí klima ve škole negativněji »»» **2. hypotéza se nepotvrdila**
- nejnegativněji hodnotí klima školy učitelé mezi 31.-35. rokem
- nejméně trápí generační problémy učitele ve věku 26 – 35 let
- nejstarší skupina učitelů hodnotí klima školy nejpozitivněji »»» **3. hypotéza se nepotvrdila**
- negativní hodnocení dimenze *Efektivita řízení* a *Vnější vztahy* učiteli 20 – 40 let
- rozložení počtů pozitivních skóre neukazuje na závislost hodnocení na věku

Dimenze podle věku učitelů

Tab. 3: Dimenzie podľa veku (údaje pochádzajú od 311 respondentov)

Vek roky	Efektivita	Demokrat.	Informov.	Jednota	Vonk. vzťahy	Aktivita	Vnút. vzťahy	Gener. rozdiely	*
20–25	27,71 –	15,66 –	15,09 –	23,86 +		7,37 +	11,03 –	4,26 +	3
26–30	27,19 –	15,32 –	14,84 –	22,29 –		6,77 +	10,90 +	4,00 –	2
31–35	27,21 –	15,47 –	14,35 –	23,21 –		7,00 –	10,44 +	4,06 –	1
36–40	27,44 –	15,97 +	15,35 +	23,56 +		7,18 –	11,03 –	4,29 +	4
41–45	28,39 +	15,57 –	14,91 –	23,09 –		7,09 –	11,25 +	3,77 +	4
46–50	28,29 +	15,80 +	16,05 +	23,43 –		7,50 +	11,41 +	4,16 +	7
51–55	29,13 +	15,69 –	14,97 –	23,94 +		7,38 +	11,47 +	4,28 +	6
56–60	29,20 +	16,24 +	15,51 +	24,16 +		7,31 +	11,36 +	4,29 +	8
**	28,14	15,74	15,21	23,46	9,25	7,23	11,14	4,14	

* Počet nadpriemerných skóre vo vekovej skupine

** Priemer za celý súbor

- v dimenzi *Vnější vztahy* je hodnocení závislé na věku (mladší učitelé by se rádi stýkali i v mimopracovní době a udržovali tak kontakt s kolegy; starší kolegové jsou se stávající situací spokojeni)

Dimenze podle délky praxe

Tab. 4: Dimenzie podľa dĺžky praxe (údaje pochádzajú od 308 respondentov)

Prax (roky)	Efektivita	Demokrat.	Informov.	Jednota	Vonk. vzťahy	Aktivita	Vnút. vzťahy	Gener. rozdiely	*
1-3	28,03 -	16,04 +	15,14 -	23,71 +	8,97 -	7,26 +	10,91 -	4,26 +	4
4-10	27,48 -	15,69 -	15,06 -	22,91 -	9,37 +	6,94 -	10,90 -	4,01 -	
11-15	27,81 -	15,84 +	14,81 -	23,32 -	8,81 -	7,22 +	11,08 -	4,35 +	3
16-20	28,32 +	15,08 -	15,00 -	24,11 +	9,42 +	7,21 +	11,45 +	4,08 -	5
Nad 21	28,68 +	15,79 +	15,48 +	23,10 -	9,56 +	7,31 +	11,41 +	4,03 -	
**	28,11	15,75	15,17	23,36	9,27	7,19	11,14	4,13	

* Počet nadpriemerných skóre vo vekovej skupine

** Priemer za celý súbor

- pozitívni vnímání „+“ ; negativní vnímání „-“
- nejnegativněji hodnotí klima školy učitelé s praxí 4 – 10 let
- nejpozitivněji hodnotí klima školy učitelé s praxí nad 21 let
- Vnější vztahy – pozitivně hodnoceny především učiteli s praxí nad 16 let – to koreluje s výsledky hodnocení Vnějších vztahů i podle věku! (tzn. že nejstarší učitelé mají zároveň nejdelší praxi)

Dimenze podle lokality školy

Dimenzie klímy	Mesto	Vidiek	Významnosť
Efektivita	27,24	27,95	
<i>Demokratickosť</i>	<i>13,72</i>		<i>p < 0,001</i>
<i>Informovanosť</i>	<i>13,95</i>		<i>p < 0,001</i>
<i>Jednota</i>	<i>21,66</i>		<i>p < 0,001</i>
Vonkajšie vzťahy	9,33	9,22	
Aktivita	6,95	7,10	
Vnútorne vzťahy	11,03	11,11	
<i>Generačné rozdiely</i>	<i>3,79</i>		<i>p < 0,001</i>

- 4 dimenze významně pozitivněji hodnocené na venkovských školách
 - demokratičnost řízení
 - sociální informovanost ředitele
 - jednota učitelů
 - popírání generačních rozdílů
- »»»» **4. hypotéza se potvrdila**

Dimenze podle velikosti školy

Dimenzie klímy	Počet 1	Počet 5	Významnosť
<i>Efektivita</i>		27,23	$p < 0,05$
<i>Demokratickosť</i>		13,79	$p < 0,001$
<i>Informovanosť</i>		13,83	$p < 0,001$
<i>Jednota</i>		21,87	$p < 0,001$
Vonkajšie vzťahy	9,34	9,18	
Aktivita	7,37	6,85	
Vnútorne vzťahy	11,47	10,98	
<i>Generačné rozdiely</i>		3,84	$p < 0,001$

Vysvetlivky: počet 1 – počet učiteľov do 15, počet 5 – počet 80 a viac

- na menších školách panuje lepší klima (koreluje s dimenziou podľa lokality)
 - efektivita řízení
 - demokratickosť řízení
 - sociálna informovanosť vedení
 - jednota učiteľů
 - popíranie generačných problémů

»»» **5. hypotéza se potvrdila**

Shrnutí, závěr

Zkoumalo se 5 okruhů problematiky:

1. Jak souvisí faktor pohlaví s vnímáním klimatu?

- » pohlaví ovlivňuje percepci klimatu (muži hodnotí klima pozitivněji)

2. Jak souvisí faktor věku s vnímáním klimatu?

- » věk také ovlivňuje posuzování klimatu (nejstarší učitelé vnímají klima nejpozitivněji; učitelé 31 – 35 let vnímají klima nejnegativněji)

3. Jak závisí hodnocení klimatu na délce praxe učitele?

- » čím déle učitelé učí, tím vnímají klima pozitivněji

4. Je souvislost mezi lokalitou školy a percepcí klimatu?

- » učitelé na venkovských školách hodnotí klima školy pozitivněji

5. Je souvislost mezi velikostí školy a percepcí klimatu?

- » pozitivnější klima je na malých školách

Diskuse...???

- Jaké byste stanovili hypotézy?
- Jsou pro Vás výsledky překvapivé?
- Myslíte, že jsou dimenze zvolené vhodně?
- Myslíte si, že je objem zkoumaného vzorku dostatečný pro vytvoření závěrů?

Zdroj

- HORVÁTHOVÁ, Kinga. Klíma školy. *Pedagogická orientace*. 2005, 1, s. 37-45. ISSN 1211-4669.

Děkuji za pozornost...

